

Корогод И. В.

Черниговский национальный технологический университет

РЕГИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ И РАЗВИТИЯ МАЛОГО БИЗНЕСА ЧЕРНИГОВСКОЙ ОБЛАСТИ

Резюме

В статье проанализирована динамика основных показателей состояния малого бизнеса Черниговщины. Определена роль предприятий малого бизнеса в социально-экономическом развитии региона. Усовершенствован организационно-экономический механизм развития малого бизнеса на региональном уровне. **Ключевые слова:** малый бизнес, предпринимательство, факторы влияния, организационно-экономический механизм, стратегия развития.

Korohod I. V.

Chernihiv National University of Technology

REGIONAL FEATURES OF FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF SMALL BUSINESS IN CHERNIHIV REGION

Summary

The article analyzes dynamics of the main indicators of small business in Chernihiv region. The role of small businesses in the socio-economic development of the region is determined. The organizational and economic mechanism of small business development at the regional level is improved.

Keywords: small business, enterprise, influencing factors, organizational and economic mechanism, development strategy.

УДК 330.3:338.48(477)

Папп В. В.

Мукачевський державний університет

РОЗВИТОК СФЕРИ ТУРИЗМУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УКРАЇНІ

Проаналізовано сучасний стан туристичної сфери України. Проведено порівняльний аналіз внеску туристичної сфери в економіку України та її найближчих сусідів (Польщі, Чеської Республіки, Угорщини). Узагальнено особливості розвитку сфери туризму в Україні в контексті євроінтеграції. Виділено основні проблеми та напрями подальшого розвитку туризму в Україні в умовах активізації євроінтеграційних процесів. Наведено шляхи подолання негативних тенденцій у розвитку туристичної сфери України.

Ключові слова: туризм, туристична сфера, туристичні потоки, євроінтеграція.

Постановка проблеми. Досягнення реальної, діючої демократії, соціально-орієнтованого ринкового господарства, зміцнення конкурентних позицій України на світовій арені неможливо без інтеграції країни до Європейського Союзу. Це складний і тривалий процес, який супроводжується зростанням відкритості національної економіки та конкуренції з боку підприємств Європи. Господарські суб'єкти економіки України повинні ефективно скористатися всіма потенційними перевагами і досягненнями вільного доступу на європейські ринки, щоб мінімізувати можливі втрати і ризики.

Тривалий період євроінтеграційних прагнень Україні отримав своє підтвердження підписанням 27 червня 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони. На виконання вимог Угоди Україна має три роки. Цей час потрібен для наближення до законодавства Європейського Союзу законів та інших нормативно-правових актів України, зокрема тих, що стосуються комплексу туристичних послуг.

Очікується, що імплементація положень глави 16 «Туризм», розділу V «Економічне та галузеве співробітництво» Угоди підвищить конкуренто-

спроможність туристичного продукту України та покращить інвестиційний клімат, а також сприятиме просуванню та розвитку туристичного продукту, інфраструктури, людських ресурсів та інституційних структур [5].

Перш за все Україні необхідно розробити технічний регламент «Про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне» відповідно до Директиви Ради від 13.06.1990 р. № 90/314/ЄЕС та національні стандарти як доказову базу до цього технічного регламенту. По-друге, гарантувати дотримання цілей Директиви, якими передбачено необхідність вдосконалення ринку туристичних послуг, встановлення загальних правил щодо туристичного продукту, достовірність інформації щодо комплексу туристичних послуг, захист прав споживачів туристичних послуг, створення здорової конкуренції на ринку туристичних послуг, забезпечення зобов'язання туристичних операторів та туристичних агентів надавати значні докази їх надійності [5].

Таким чином, дослідження сучасного стану, перспектив та напрямків подальшого розвитку туристичної сфери України в умовах євроінтеграції дуже актуально і важливо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню туризму, розвитку вітчизняної туристич-

ної сфери, впливу міжнародного туризму на розвиток країни присвячені роботи таких вітчизняних авторів, як: Антонюк Н. [1], Буданова О. [2], Воскресенський В. [3], Грабовенська С. [4], Дядечко Л. [6], Карачина Н. [7], Кифяк В. [8], Медвідь Л. [9], Пандерецький О. [10], Руденко В. [11], Сливенко В. [12], Сокол Т. [13], Стецько Н. [15]. При цьому майже відсутні дослідження впливу євроінтеграційних процесів на розвиток туристичної сфери України, обґрунтування подальших напрямків її розвитку.

Мета статті полягає у дослідженні сучасного стану туристичної сфери України, її місця на ринку Європи та напрямків подальшого розвитку в умовах євроінтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. За оцінкою Всесвітньої туристичної організації, Україна посідає 9-е місце в Європі та 14-те у світі за кількістю туристів, що відвідують країну [7, с. 110].

Конкурентними перевагами України в пропозиції туристичного продукту та розвитку вітчизняної туристичної сфери є зручне географічне розташування, сприятливий клімат, різноманітний рельєф, унікальне поєднання природно-рекреаційних ресурсів, багата культурно-історична спадщина, розвинена санаторно-курортна інфраструктура та ін. [18, с. 99].

За даними Всесвітньої туристичної організації UNWTO, частка України в туристичних потоках Європи становить близько 4% та близько 0,9% – в загальноєвропейських надходженнях від туристичної діяльності [22, с. 7].

Низький рівень використання потужного туристичного потенціалу країни підтверджується незначним внеском туристичної сфери в ВВП – біля 2% (рис. 1).

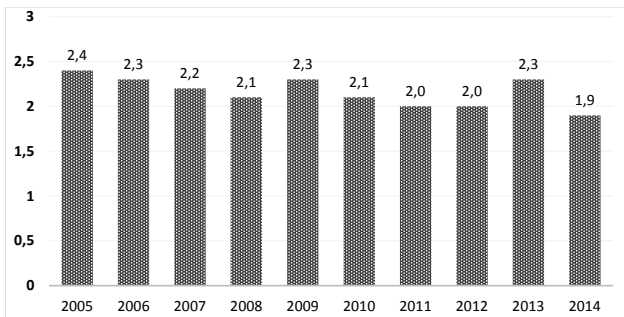


Рис. 1. Питома вага прямих надходжень від туристичної сфери в ВВП України за 2005–2014 рр., %

Джерело: розроблено автором за даними: [9–11]

Згідно зі світовим рейтингом загального внеску туристичної сфери до ВВП країни, Україна у 2014 р. посіла лише 64-е місце (у 2013 р. – 53-є місце) серед 184 країн світу [21, с. 1].

Зауважимо, що Світова рада подорожей та туризму (WTTC) розглядає внесок туристичної сфери в ВВП країни як складну систему, до якої входять [4]:

- прями витрати туристів на здійснення подорожей, такі як поїздки, розміщення, розваги, відвідування пам'яток та музеїв, харчування тощо. Розглядаються витрати внутрішніх, в'їзних туристів та витрати на подорожі на державному рівні відповідно до рекомендованої ООН методології туристичних рахунків (TSA: RMF 2008);

- непрямі внески туристичної сфери в економіку країни включають інвестиції в туристичну галузь (будівництво туристичної інфраструктури, придбання транспорту та обладнання), державні витрати на туристичну сферу (маркетинг, забезпечення безпеки, адміністрування тощо), внутрішні закупівлі продуктів та послуг підприємствами туристичної сфери (закупівля продуктів харчування, послуги з прибирання, забезпечення IT-послуг тощо);

- індукований внесок у ВВП країни визначається як витрати тих, хто прямо чи опосередковано отримує дохід в туристичній сфері.

За оцінками представників Світової ради подорожей та туризму, загальний внесок туристичної сфери до ВВП України у 2014 р. становить 106,7 млрд. грн. При цьому прями витрати туристів становили 28,38 млрд. грн., або 26,6%, непрямий внесок туристичної сфери в економіку становив 55,7%, або 59,43 млрд. грн., індукований внесок складав 17,7%, або 18,88 млрд. грн. [21, с. 6].

Визначити вплив туризму на соціально-економічний розвиток країни можливо через ряд показників: прямий і сукупний внесок туризму у ВВП, прямий і сукупний вплив на зайнятість, величину капітальних інвестицій, частку витрат туристів в експорті країни та ін. Порівняльний аналіз впливу туристичної сфери на економіку України та її найближчих сусідів наведено в таблиці 1.

Аналіз даних таблиці 1 дозволяє стверджувати, що розвиток туристичної сфери в Україні значно поступається як найближчим країнам-сусідам (Польща, Чеська Республіка, Угорщина), так і середньоевропейському рівню, що знаходить своє відображення в низьких рейтингах країни.

Найнижчим показником впливу туризму на економічний розвиток країни є розмір вкладених капітальних інвестицій – лише 0,7 млрд. дол. США (75-е місце з 184 країн) [20, с. 7].

Таблиця 1

Рейтинг країн по впливу туризму на економічний розвиток в 2014 р.

Показник	Європа (середнє значення)	Україна		Польща		Чеська Республіка		Угорщина	
		ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення	ранг	значення
Прямий внесок у ВВП країни, млрд. дол. США	331,9	57	3,8	37	10,9	52	5,6	54	5,4
Капітальні інвестиції, млрд. дол. США	161,0	75	0,7	42	3,2	51	2,0	68	0,9
Кількість зайнятих в туризмі, тис. зайнятих	5972	33	416,1	41	334,1	49	248,5	52	227,3
Загальний внесок у ВВП країни, млрд. дол. США	937,2	53	14,3	38	27,0	50	16,7	56	14,3
Загальний внесок в зайнятість країни, тис. зайнятих	16395,8	28	1570,1	40	792,3	54	511,6	67	394,5
Експорт туристів, млрд. дол. США	265,1	48	5,8	30	11,9	38	7,6	47	6,1

Джерело: розроблено автором за даними [20–23]

Низькими є експортні надходження від туризму, а також їх частка в загальній величині експорту країни. У 2014 р. частка експортних надходжень від туризму скоротилася з 7,1 до 4,6%, що нижче рівня 2013 р. на 2,5%.

Позитивним можна вважати значну кількість зайнятих в туризмі – 416,1 тис. осіб (33-є місце серед 184 країн). Це включає зайнятих в готелях, туристичних агентствах, авіакомпаніях та інших пасажирських перевезеннях (за винятком приміських послуг), а також зайнятість у ресторанах та індустрії розваг, які напряму підтримуються туристами [20–23].

Важливим є загальний внесок туризму в зайнятість населення країни, викликаний ланцюгом зайнятості та індукваного впливу на зайнятість у взаємопов'язаних з туризмом галузях. У 2013 р. туристичною сферою було залучено в економічний оборот і зайнято 1570,1 тис. осіб, що складало 7,7% від загальної кількості зайнятих [21, с. 7]. По даним показникам Україна значно випереджає своїх найближчих сусідів – Польщу, Чеську Республіку, Угорщину (табл. 1).

Однак слід зауважити, що у 2014 р. показники зайнятості у туризмі та пов'язаних з ним галузях значно скоротилися: 332,9 і 1270 тис. зайнятих відповідно [521, с. 7]. Це пов'язано з загальноекономічним спадом, політичною нестабільністю, бойовими діями на сході країни. Динаміка розвитку туристичної сфери за 2010–2014 рр. та її вплив на економічний розвиток України наведено в таблиці 2.

Згідно прогнозу Світової туристичної організації (UNWTO), туризм в Україні буде стрімко розвиватись. До 2024 р. значно зростуть внутрішні витрати на туризм, витрати виїзного туризму,

експортні надходження від туризму: на 48, 74,6 і 65,1% відповідно (табл. 2). Підстави для такого оптимістичного прогнозу дає аналіз сучасного стану розвитку туристичної сфери в Україні.

За 2000–2014 рр. спостерігається динамічне зростання туристичного потоку України (рис. 2). Значно зросла кількість громадян України, які виїжджали за кордон: на 9 млн. осіб, або на 67% – з 13,42 млн. осіб у 2000 р. до 22,43 млн. осіб у 2014 р. [18].

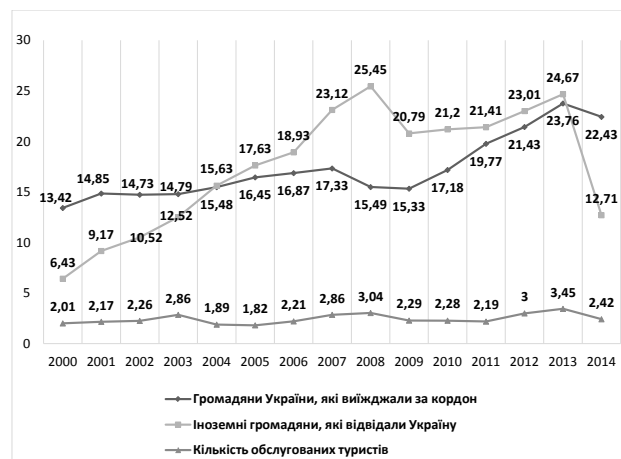


Рис. 2. Туристичні потоки в Україні за 2000–2014 рр., млн. осіб

Джерело: розроблено автором за даними [18]

Стрімкий зріст кількості іноземних туристів, які відвідали нашу країну, спостерігався у 2000–2008 рр. Кількість іноземних туристів зросла майже в чотири рази – з 6,43 до 25,45 млн. осіб.

Таблиця 2

Економічний внесок сфери туризму в розвиток економіки України, млрд. грн.

№ п/п	Показник	Роки						2014, у % до				2024, у % до
		2010	2011	2012	2013	2014	2024 ¹	2010	2011	2012	2013	2014
1	Туристський експорт	42,6	41,1	47,1	46,6	49,6	81,9	116,4	120,7	105,3	106,4	165,1
2	Внутрішні витрати (урядові та індивідуальні витрати)	41,2	48,9	48,0	48,1	49,8	73,7	120,9	101,8	103,7	103,5	148,0
3	Внутрішнє споживання туризму (1 + 2)	83,8	92,0	95,0	94,7	99,4	155,6	118,6	108,0	104,6	104,9	156,5
4	Закупівлі за туристичним послугам, у тому числі імпортованих товарів (ланцюг живлення)	-57,3	-62,8	-64,9	-64,0	-67,2	-106,6	117,3	107,0	103,5	105,0	158,6
5	Прямий внесок в ВВП (3 + 4)	26,5	29,2	30,1	30,8	32,3	49,1	121,9	110,6	107,3	104,9	152,0
6	Непрямий і індукований результат. Внутрішній ланцюг поставок	43,1	47,6	49,0	50,0	52,5	79,7	121,8	110,3	107,1	105,0	151,8
7	Капітальні інвестиції	5,4	6,1	5,6	5,5	5,9	6,6	109,2	96,7	105,4	107,3	111,9
8	Державні витрати на туризм	11,5	10,9	11,5	11,4	11,8	17,5	102,6	108,3	102,6	103,5	148,3
9	Непрямі витрати на імпортовані товари	-3,7	-3,7	-3,9	-3,4	-3,5	-6,2	94,6	94,6	89,7	102,9	177,1
10	Індукований внесок в ВВП	17,8	18,5	18,7	19,9	20,6	28,5	115,7	111,3	110,2	103,5	138,3
11	Загальний внесок в ВВП (5 + 6 + 7 + 8 + 9 + 10)	100,6	108,6	111,1	114,2	119,4	175,1	118,7	109,9	107,5	104,5	146,6
12	Кількість зайнятих в туризмі, тис. осіб	355,7	375,4	392,4	416,1	428,8	423,6	120,5	114,2	109,3	103,0	98,8
13	Сукупний вплив на зайнятість, тис. осіб	1380,0	1422,0	1470,3	1570,1	1611,4	1514,9	116,8	113,3	109,6	102,6	94,0
14	Витрати виїзного туризму	34,2	35,4	40,0	43,0	45,7	79,8	133,6	129,1	114,2	106,3	174,6

¹ Прогнозні дані UNWTO

Джерело: розроблено автором за даними [20–23]

Світова фінансова криза зменшила потік іноземних туристів в Україну у 2009 р. на 4,66 млн. осіб. У 2010–2013 рр. відбувалось поступово відновлення потоку іноземних туристів, що пов'язано в проведенням в країні чемпіонату з футболу Євро-2012. У 2013 р. Україна прийняла 24,67 млн. іноземних туристів. Але у 2014 р. їх кількість зменшилась майже в двічі – до 12,71 млн. осіб [18].

Таке стрімке падіння відвідувань України іноземними туристами пов'язано як з економічною і політичною нестабільністю всередині України, так і з тривалою рецесією в країнах Європи, громадяни яких складають значну частку серед іноземних туристів.

Слід зауважити, що потік іноземних туристів є одним з каналів надходження валюти в країну, джерелом капітальних інвестицій. Він сприяє всебічному розвитку туристичної інфраструктури (готелів, ресторанів, сфери розваг, транспорту), формуванню конкурентоспроможного туристичного продукту як всередині країни, так і за її межами.

За оцінками експертів USAID, середньостатистичний іноземний турист перебуває в Україні близько чотирьох днів та залишає за цей час суму близько 600 дол. США [8, с. 154]. Таким чином, середньорічний обсяг надходжень від туристичної діяльності складає 12,35 млрд. дол. США (середньорічна кількість іноземних туристів за 2010–2014 рр. – 20,59 млн. туристів x 600 дол. США).

Більш стримано оцінюють емність туристичного ринку України представники Світової

ради по подорожам та туризму. По їх оцінкам, у 2014 р. іноземні відвідувачі витратили приблизно 3,1 млрд. дол. США, або 32 млрд. грн. [23, с. 5].

Відносно стабільною можна вважати динаміку кількості туристів, обслуговуваних суб'єктами туристичної діяльності України. За 2000–2014 рр. їх кількість зросла на 411 тис. осіб. Максимальна кількість обслугованих туристів спостерігалась у 2013 р. – 3,45 млн. осіб., а мінімальна – у 2005 р. – 1,82 млн. осіб (рис. 2.) [17; 18]. Слід зауважити, що за 2000–2014 рр. значно змінилася структура туристичного потоку України (рис. 3).

За аналізований період (2000–2014 рр.) спостерігалась стійка тенденція зменшення частки іноземних і внутрішніх туристів в загальній кількості туристів. Катастрофічно зменшилась частка іноземних туристів – з 18,76 до 0,7%, або більш ніж в 26 разів. Частка внутрішніх туристів зменшилась в п'ять разів: з 67,07 до 13,3 % відповідно [18].

Сума потоків іноземних і внутрішніх туристів скоротилася з 85,83% у 2000 р. до 14% в 2014 р. Таким чином, за 2000–2014 рр. туристична галузь України втратила більше 70% реального туристичного потоку, який замістила частка туристів – громадян України, які виїжджали за кордон. Їх частка в загальній кількості туристів зросла з 14,17 до 86% відповідно (рис. 3).

Такі кардинальні зміни структури туристичного потоку призвели до скорочення доходів суб'єктів туристичної індустрії і податкових надходжень до бюджетів усіх рівнів від туризму (табл. 3).

Починаючи з 2012 р. доходи суб'єктів туристичної діяльності від надання туристичних послуг скоротилися на 1 088,2 млн. грн. – з 6 654,8 млн. грн. (2012 р.) до 5 566,6 млн. грн. (2014 р.) [17].

Надходження до бюджетів всіх рівнів від сплати податків і зборів суб'єктами туристичної діяльності за 2010–2014 рр. збільшились на 362,3 млн. грн. – з 956,9 млн. грн. до 1319,2 млн. грн. Підготовка та проведення чемпіонату з футболу Євро-2012 збільшили зацікавленість іноземних туристів в відвідуванні України, а також активізувало внутрішній туризм, що в значній мірі вплинуло на зростання надходжень до бюджету. За 2010–2013 рр. надходження до бюджету від туристичної діяльності зросли на 66%, або на 633 млн. грн. [17].

У 2014 р. у зв'язку з політичною нестабільністю, економічним спадом, анексією Криму і бойовими діями на сході країни надходження

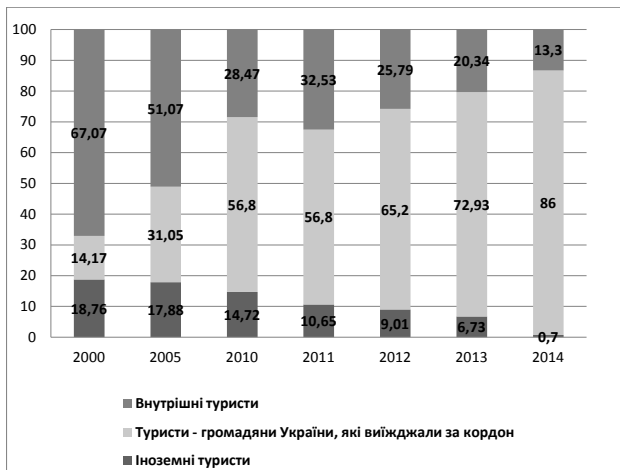


Рис. 3. Структура туристичного потоку України за 2000–2014 рр., % до загальної кількості туристів
Джерело: розроблено автором за даними [18]

Таблиця 3

Основні показники економічної діяльності суб'єктів туристичної діяльності за 2010–2014 рр.

Показник	Роки					2014 р., у % до			
	2010	2011	2012	2013	2014	2010	2011	2012	2013
Кількість суб'єктів туристичної діяльності, одиниць	4829	4793	5346	5071	3885	80,4	81,1	72,7	76,6
Середньооблікова кількість штатних працівників, осіб	15211	14411	15558	13531	11513	75,7	79,9	74,0	85,1
Витрати на послуги сторонніх організацій, що використовуються при виробництві туристичного продукту, млн. грн.	4770,5	4197,3	5487,9	6164,6	4784,9	100,3	113,9	87,2	77,6
Доход від надання туристичних послуг, млн. грн.	4248,3	4937,7	6654,8	5676,3	5566,6	131,0	112,7	83,6	98,1
Надходження до бюджету, млрд. грн.	0,957	1,269	1,516	1,590	1,319	137,8	103,9	87,0	82,9

Джерело: розроблено автором за даними [17]

до бюджету від туристичної діяльності скоротилися на 17% в порівнянні з попереднім періодом і склали 1,3 млрд. грн. Негативна тенденція збереглася і в 2015 р.: за перший квартал суб'єктами туристичної діяльності було сплачено податків і зборів до зведеного бюджету України 322,4 млн. грн., що на 7,4 млн. грн. менше, ніж у аналогічному періоді 2014 р. [14].

Подолання зазначених негативних тенденцій у туристичній сфері України можливо шляхом її стратегічного розвитку в двох напрямках: перший – становлення туризму як високорентабельної галузі економіки, другий – формування конкурентоспроможного на світовому ринку вітчизняного туристичного продукту. Перший напрямок потребує від економічних агентів, громад, регіонів та держави удосконалення ефективних методів управління та механізмів фінансово-економічного регулювання, стимулювання підприємницької та інвестиційної діяльності, створення нових робочих місць. Другий напрям – популяризація національного туристичного продукту, досягнення світових стандартів у наданні туристичних послуг, а також спрощення процедур, зокрема, митних, візових тощо під час їх отримання іноземними туристами [16].

Економічний ефект від реалізації стратегічних цілей розвитку туристичної сфери буде виражатися у збільшенні надходжень до бюджетів усіх рівнів від туристичної діяльності, збільшенні туристичних потоків, в першу чергу іноземних туристів, залученні іноземних інвестицій у розвиток санаторно-курортної та рекреаційної інфраструктур, створенні нових робочих місць, підвищенні обсягу наданих туристичних послуг та їх якості і т. п.

Євроінтеграційні процеси значно активізували діяльність України в міжнародному туристичному співробітництві, стратегічною метою якого є: створення єдиного туристичного простору як зони вільної торгівлі туристичними

послугами та свободи туристичного руху; ефективне використання туристично-рекреаційного потенціалу для інтенсифікації туристичних потоків; розробка спільного конкурентоспроможного туристичного продукту країн-учасниць (зокрема, міжнародних туристичних маршрутів «Туризм по Шовковому шляху», по рекреаційних зонах Чорноморського узбережжя, річок Дунай та Дніпро), спільне просування турпродукту на міжнародному ринку; підвищення економічної ефективності туризму як передумови соціально-економічного розвитку країн та активізації цивілізаційно-комунікаційних зв'язків [4, с. 111–112].

Висновки. Проведений аналіз розвитку туристичної сфери України дозволив зробити висновок про неефективне використання туристичного потенціалу і переваг країни в пропозиції туристичного продукту. Низький внесок туристичної сфери у ВВП країни, незначна частка експортних надходжень від туризму, збільшені витрати туристичних суб'єктів на послуги сторонніх організацій, що беруть участь у створенні туристичного продукту, скорочення потоку іноземних туристів – лише частина проблем туристичної сфери України.

Євроінтеграційні процеси можуть як погіршити наявні проблеми, так і допомогти вирішити їх. Для цього в Україні розроблено державну стратегію розвитку туристичної галузі, імплементуються положення Угоди про вільну торгівлю між Україною та ЄС, розробляється технічний регламент «Про організовані туристичні подорожі, відпочинок з повним комплексом послуг та комплексні турне» та ін.

Значну конкуренцію з європейськими компаніями на туристичному ринку можна виграти тільки шляхом пропозиції якісного туристичного продукту, з використанням туристичного потенціалу країни, багатой історичної і культурної спадщини, створення сприятливого інвестиційного та курортного іміджу країни.

Список літератури:

1. Антонюк Н. Перспективи розвитку європейського туризму на 2014–2020 рр. / Н. Антонюк, О. Краєвська // Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини». – 2014. – Вип. 34. – С. 133–141.
2. Буданова О.С. Міжнародний туризм як засіб формування іміджу України / О.С. Буданова // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2013. – Вип. 1(1). – С. 304–312.
3. Воскресенский В.Ю. Международный туризм / В.Ю. Воскресенский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2006. – 255 с.
4. Грабовенська С.П. Сучасний стан і тенденції розвитку туристичної сфери в Україні / С.П. Грабовенська [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.newbiznet.com.ua/index.php/ru/articles>.
5. Державне агентство України з туризму та курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/ua/news>.
6. Дядечко Л.П. Економіка туристичного бізнесу / Л.П. Дядечко. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.
7. Карачина Н.П. Розвиток міжнародного туризму в Україні у контексті світової інтеграції / Н.П. Карачина, О.О. Савіцька // Молодий вчений. – 2014. – № 5(08). – С. 109–113.
8. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні: [навч. посіб.] / В.Ф. Кифяк. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
9. Медвідь Л.І. Природно-орієнтований туризм та умови його розвитку в Закарпатській області / Л.І. Медвідь // Вісник Одеського національного університету. Серія «Географічні та геологічні науки». – 2014. – Т. 19. – Вип. 3. – С. 36–43.
10. Пандерецький О.В. Територіальна організація промислового туризму Карпатського суспільно-географічного району та основні напрямки її вдосконалення: [монографія] / О.В. Пандерецький; за наук. ред. д. е. н., проф. Я.Б. Олійника. – Івано-Франківськ: ШФНТУНГ, 2011. – 225 с.
11. Руденко В.П. Географическое разнообразие природно-ресурсного потенциала регионов Украины: [монография] / В.П. Руденко – Красноярск: КГТЭИ, 2007. – 168 с.
12. Сливенко В.А. Тенденції та проблеми розвитку міжнародного туризму на сучасному етапі / В.А. Сливенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Світове господарство і міжнародні економічні відносини». – 2014. – Т. 22. – Вип. 6. – С. 80–84.
13. Сокол Т.Г. Організація туристичної діяльності в Україні: [навч. посіб.] / Т.Г. Сокол. – К.: Музична Україна, 2002. – 256 с.
14. Статистичні показники сфери туризму у I кварталі 2015 р. / Державне агентство України з туризму та курортів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/ua/news/27681/>.
15. Стецько Н.П. Туризм у системі міжнародних економічних відносин / Н.П. Стецько // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія «Географія». – 2013. – № 2. – С. 141–148.
16. Стратегія сталого розвитку туризму і курортів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.vincult.org.ua/p2_1.php.

17. Туристична діяльність в Україні у 2011, 2012, 2014 роках / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
18. Туристичні потоки / Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
19. Україна: конкуренція в світовій економіці. Стратегії успіху / Агентство США з міжнародного розвитку USAID UKRANE. – Київ, 2005 – 172 с.
20. Travel & Tourism Economic Impact 2012 Ukraine / World Travel & Tourism Council. – London, 2012. – 24 p.
21. Travel & Tourism Economic Impact 2014 Ukraine / World Travel & Tourism Council. – London, 2014. – 22 p.
22. Travel & Tourism 2014 / World Travel & Tourism Council. – London, 2014. – 44 p.
23. Travel & Tourism Economic Impact 2015 Ukraine / World Travel & Tourism Council. – London, 2015. – 24 p.

Папн В. В.

Мукачевський державний університет

РАЗВИТИЕ СФЕРЫ ТУРИЗМА В КОНТЕКСТЕ ЕВРОИНТЕГРАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В УКРАИНЕ

Резюме

В статье проанализировано современное состояние туристической сферы Украины. Проведен сравнительный анализ вклада туристической сферы в экономику Украины и ее ближайших соседей (Польша, Чешской Республики, Венгрии). Обобщены особенности развития сферы туризма в Украине в контексте евроинтеграции. Выделены основные проблемы и направления дальнейшего развития туризма в Украине в условиях активизации евроинтеграционных процессов. Приведены пути преодоления негативных тенденций развития туристической сферы Украины.

Ключевые слова: туризм, туристическая сфера, туристические потоки, евроинтеграция.

Papp V. V.

Mukachevo State University

DEVELOPMENT OF TOURISM IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE

Summary

The article analyzes the current state of tourism industry in Ukraine. A comparative analysis of the contribution of the tourism sector in the Ukrainian economy and its closest neighbors (Poland, the Czech Republic, Hungary) is made. The features of development of sphere of tourism in Ukraine in context of European integration were summerized. The main problems and directions of further development of tourism in Ukraine in the framework of reinforced European integration processes are pointed out. It also provides ways to overcome negative tendencies of development of tourist sphere of Ukraine.

Keywords: tourism, tourist industry, tourist flows, European integration.

УДК 330.142.4

Паршина М. Ю.

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ЗА ІНТЕГРАЛЬНИМ ІНДЕКСОМ

Зазначено необхідність комплексного аналізу ефективності використання потенціалу регіонів України. Сформовано структуру інтегрального індексу ефективності використання потенціалу регіону. Запропонований інтегральний індекс покладено в основу розробки науково-методичного підходу до комплексного аналізу ефективності використання потенціалу регіонів України. Представлено концептуальну модель комплексного аналізу ефективності використання потенціалу регіонів України. Концептуальна модель поєднує три основних блока: інформаційний, розрахунковий та аналітичний. Проведені дослідження дозволили сформулювати групи регіонів та визначити регіони з низьким, середнім та високим рівнем ефективності використання потенціалу.

Ключові слова: потенціал регіону, ефективність використання потенціалу, оцінка, методичний підхід, групи регіонів.

Постановка проблеми. Основою ефективного розвитку регіональної економіки є створення відповідних умов реалізації потенціалу на рівні кожного регіону. Забезпечити такі умови неможливо без кількісного визначення ефективності процесів використання потенціалу, що потребує розробки методичного підходу, формування комплексної

системи індикаторів з метою отримання адекватної оцінки, проведення аналізу та виявлення тенденцій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сьогодні у всьому світі з метою прийняття управлінських рішень значна увага приділяється розробкам різних систем аналітично-інформаційного